ANADOLU ÜNİVERSİTESİ | ANADOLU UNIVERSITY

Anadolu Strateji Dergisi

Journal of Anadolu Strategy

Anadolu Strateji Dergisi / Journal of Anadolu Strategy
Cilt / Volume 4
Sayı / Number 2
2022

ANASAM
Anadolu Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi

Anadolu Üniversitesi

ANADOLU STRATEJİ DERGİSİ

Journal of Anadolu Strategy

Cilt / Volume: 4 Sayı / Number: 2

Anadolu Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi

2022 – Eskişehir

ANADOLU STRATEJİ DERGİSİ
Journal of Anadolu Strategy

Sahibi: Anadolu Üniversitesi adına **Rektör Prof. Dr. Fuat ERDAL**
Owner: On behalf of Anadolu University, **Rector Prof. Dr. Fuat ERDAL**

Görsel Tasarım ve Dizgi/Graphic Design & Typest:
Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü

Editör / Editor
Dr. Eser GEMİCİ
e-posta/e-mail: esergemici@anadolu.edu.tr

Hüseyin YELTİN
e-posta/e-mail: huseyinyeltin@gmail.com

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. İbrahim KAYA - Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Hüsamettin İNAÇ - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur ÖZGÖKER - İstanbul Arel Üniversitesi
Prof. Dr. Erol KUTLU - Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Serkan DİLEK - Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Halim KAZAN - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Himmet KARADAL - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hasret ÇOMAK - İstanbul Kent Üniversitesi
Doç. Dr. Erhan AKDEMİR - Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin ARSLAN - Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa KARACA - Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah OĞRAK - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Faruk KALAY - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Fahri ERENEL - İstanbul İstinye Üniversitesi
Doç. Dr. Deniz TANSİ - İstanbul Yeditepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Emin ERENDOR - Adana Alparslan Türkeş Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gürsel Gür - Anadolu Üniversitesi

Danışma Kurulu / Advisory Board
Fuat ERDAL - Anadolu Üniversitesi
Hüsamettin İNAÇ - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Uğur ÖZGÖKER - İstanbul Arel Üniversitesi
Erol KUTLU - Eskişehir Anadolu Üniversitesi
Serkan DİLEK - Kastamonu Üniversitesi
Halim KAZAN - İstanbul Üniversitesi
Himmet KARADAL - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Hasret ÇOMAK - İstanbul Kent Üniversitesi
Abdullah OĞRAK - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Faruk KALAY - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Fahri ERENEL - İstanbul İstinye Üniversitesi
Deniz TANSİ - İstanbul Yeditepe Üniversitesi
Mehmet Emin ERENDOR - Adana Alparslan Türkeş Üniversitesi
Adalet MURADOV - Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Ahmet YILDIRIM - Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
Fadıl HOCA - Uluslararası Vizyon Üniversitesi
Kemal ŞENOCAK - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Mustafa TÜMER - Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi
Serghei ZAHARIA - Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Yusuf TEKİN - Hacı Bayram veli Üniversitesi
Abdullah EREN - Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
Feridun YILMAZ - Uludağ Üniversitesi
Jens Normann JØRGENSEN - University of Copenhagen
Michael BASIL - University of Lethbridge
Nejat DOĞAN - Anadolu Üniversitesi
Mehmet Levent YILMAZ - Polis Akademisi
Derda KÜÇÜKALP - Uludağ Üniversitesi
Philip J. KITCHEN - Brock University
Orçun İMGA - Polis Akademisi
Mehmet Zahid SOBACI - Uludağ Üniversitesi
Michael J. BAKER - University of Strathclyde
Ayşe Seymen ÇAKAR - Anadolu Üniversitesi
Metin ERDEM - Uludağ Üniversitesi
Tyler COWEN - George Mason University
Barış ÖZDAL - Uludağ Üniversitesi
Semra GÜNAY AKTAŞ - Anadolu Üniversitesi
Şebnem TOSUNOĞLU - Anadolu Üniversitesi
Sezgin KAYA - Uludağ Üniversitesi
M. Necdet TİMUR - Anadolu Üniversitesi
Mehmet Emin ALTUNDEMİR- Sakarya Üniversitesi
Cem IŞIK - Anadolu Üniversitesi
Memet ZENCİRKIRAN - Uludağ Üniversitesi
Murat ERCAN- Anadolu Üniversitesi
Oktay Emir - Anadolu Üniversitesi
Tony ROYLE - National University of Ireland
T. Volkan YÜZER - Anadolu Üniversitesi
Richard James HOLDEN - Leeds Metropolitan University
Adem ANBAR - Uludağ Üniversitesi
Theo NICHOLS - Cardiff University
Nevin GÖKSAL - Polis Akademisi

İÇİNDEKİLER / CONTENT

MAKALELER / ARTICLES

İngiltere Politikasında Brexit Öncesi ve Sonrası

Before and After Brexit in British Policy

Hatice ÖZ

Kürşat Emre YILDIRIM ***1-8***

İklim Değişikliğine Bağlı Göç Edenlerin Hukuki Statüsü: Tuvalu Örneği

Legal Status Of Immigrants Due To Climate Change: The Case Of Tuvalu

Nilüfer ÖNEN ***11-28***

Almanya'nın 1990-2018 Yılları Arasındaki Ekonomik Gücünün Askeri Güce Dönüşüm Analizi*

Analysis of The Transformation of Germany's Economic Power to Military Power Between 1990-2018

Mehmet EMİR ***31-49***

Salgına Dirençlilik Perspektifinden Mahalleler: Cumhuriyet Mahallesi Örneği

Neighborhoods From The Perspective Of Pandemic Resilience: The Example Of Cumhuriyet Neighborhood

Ayşe KAŞIKIRIK ***51-67***

On Grand Strategy: A Conceptual Study and International Relations

Grand Strateji Üzerine: Kavramsal Bir Çalışma ve Uluslararası İlişkiler

Mehmet Çağatay ABUŞOĞLU ***69-82***

Objektif Vergi Yükü ve Algılanan Vergi Yükü İlişkisi: Trabzon İli Örneği

The Relationship Between Objective Tax Burden and Perceived Tax Burden: The Case of Trabzon Province

Hakan KURUCAN

Semra ALTINGÖZ ZARPLI ***85-98***

Güney Sudan'ın Bağımsızlığının Nil Nehri'nin Su Güvenliğine Etkisi

The Impact of South Sudan's Independence on Water Security of the Nile River

Hilal ZORBA BAYRAKTAR* *101-108

ODKA Bölgesinde Uluslararası Denizciliğin Politik Ekonomisi: Yemen'de Vekalet Savaşı Örneği

The Political Economy of International Shipping in the MENA Region: The Case of Proxy War in Yemen

Meysune YAŞAR

Çağla VURAL* *111-122

ANADOLU
STRATEJİ DERGİSİ
Journal of Anadolu Strategy
ANASAM

İngiltere Politikasında Brexit Öncesi ve Sonrası

Before and After Brexit in British Policy

Hatice ÖZ*
Kürşad Emrah YILDIRIM* *

Başvuru Tarihi: 08.09.2022
Kabul Tarihi: 26.09.2022
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Özet
Büyük Britanya'nın Avrupa Birliğinden (AB) ayrılma süreci olarak nitelendirilen Brexit süreci, tarihinde bir ilk olması hasebiyle AB açısından ve İngiliz kamuoyu tarafından beklenmedik sonuçları doğurmuştur. Yıllardır bünyesinde bulunan İngiltere bu ailenin bir parçası olmak istemediğini dile getirerek ve bunu halkının takdirine de sunarak AB'den ayrılmıştır. İngiltere artık kendi para birimini kullanıp kendi ticaret yasalarını kendisinin oluşturmak istemesi, uluslararası alanda İngiliz imajı ile boy göstermek istemesi ve tüm bu isteklerinin Brexit sürecinin başarıyla sonuçlanacağına inanarak gerçekleşmesini düşünmektedir. Diğer AB üyesi olan ülkelerinde tepki odağı olan Brexit, kimi uzmanlar için İngiltere'nin küreselleşmesinin ilk adımı olarak gözükürken kimi uzmanlar tarafından ise AB'nin gelecek yıllarda peşi sıra diğer üyelerinde ayrılabilme ihtimallerinin senaryosu olarak düşünülmektedir. Sonuç ise Brexit süreci bitmiş ve İngiltere AB'den ayrılmıştır. Yapılan çalışmada İngiltere'nin istekli bir şekilde ayrıldığı AB ülkelerinin ise tepki ile karşıladığı bu sürecin öncesi ve sonrası mukayese edilerek gerçekleşen değişimler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Brexit, 2016 Referandumu, Avrupa Birliği, İngiltere Siyaseti.

Abstract
The Brexit process, which is described as the process of Great Britain leaving the European Union (EU), has had unexpected consequences for the EU and the British public opinion, as it is a first in its history. Britain, which has been in it for years, has left the EU by expressing that it does not want to be a part of this family and presenting it to the discretion of its people. The UK now thinks that it wants to use its own currency and create its own trade laws, that it wants to show up with the British image in the international arena, and that all these wishes will come true by believing that the Brexit process will be successful. Brexit, which is the focus of reaction in other EU member countries, seems to be the first step of the globalization of the UK for some experts, while it is considered by some experts as the scenario of the possibility of the EU leaving one after the other in the coming years. The result is that the Brexit process is over and the UK has left the EU. In the study, the changes that took place were examined by comparing the before and after this process, which the EU countries from which the UK left voluntarily, met with reaction.

Keywords: Brexit, 2016 Referendum, European Union. British Politics.

* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Küresel Çalışmalar Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, hatice.oz@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8597-7643.
** Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

Giriş

Siyasi ve ekonomik bir birlik olan aynı zamanda ticari, kültürel değerleri beraberinde kazanç haline getiren AB, esasen Avrupa Ekonomik Topluluğunun (AET) 1992 yılında Maastricht Anlaşması ile yeni bir görünüm ve yükümlülükler yüklenmesi ile kurulmuştur. Güncel olarak, 27 üye ülkenin bir araya gelmesi ile oluşan birlik, hukuki yasalar üzerinde ve aynı standartların uygulamasında belirli alanlarda birlikte hareket edebilme kabiliyetindedir. Birçok kurumsal alt yapısı olan ve işlevsel ortak koordine pazar anlayışı ile çalışan birlik günümüzde benzersiz dinamiktedir (Akademik Perspektif, 2021).

Üye ülkeler arasındaki iç ve siyasi sınırların yok sayıldığı birlik içerisinde kendine özgün işleyiş hâkimdir. Çünkü AB'de alınan karar mekanizmaların birçoğu hukuki temele dayanarak uygulanırken bir takım anlaşmalara tabiidir (Servet Say,2019, s.118). Bundan ötürü bir aile olarak nitelendirebileceğimiz AB, üyesi olan ülkelerin vatandaşlarının hayat standartlarını iyileştirmek ve daha iyi konfor yaratmak için çabalamaktadır. Hiçbir aile mükemmel olmadığı gibi AB'de de pürüzler meydana gelmektedir. Ara sıra meydana gelen görüş ayrılıklarından doğan krizlerin medya tarafından çok fazla lanse edilmemesi birliğin kendi iç problemlerini kendi bünyesinde hallettiğinin kanıtıdır (AB Türkiye Delegasyonu, 2021). Son zamanlar da sıkça problemler ile gündeme gelen AB, artık uluslararası toplum tarafından güvenilirlik konusunda yaşadığı kırılmalar ve işleyişte yaşadığı krizlerden ötürü sorgulanır bir hale gelmiştir.

Özellikle 2009 yılında patlak veren borç krizi ile (birliğe üye olan birkaç ülkenin kendi borçlarını ödeme noktasında problem yaşayarak yardım talep etmiştir.) krizin ardından yaşanılan gelişmeler AB de sarsıntılara sebep olmuştur. Yaşanılan ekonomik kriz her ne kadar toparlanmaya çalışılsa da krize müteakip düzensiz göçlerin yaşanması bölgede yeni bunalımların meydana gelmesine sebep olmuştur. Özellikle düzensiz göçmenlerin Türkiye gibi transit ülke olarak gördüğü ülkelerden Avrupa Bölgesine geçiş yapmak istemeleri AB'yi büyük endişelere sokmuştur. Beraberinde yine Avrupa siyasetinde ivme kazanan aşırı sağ ve popülist akımların tekessür etmesi AB'de yaşanılan krizlere bir yenisinin daha eklenmesine yol açmıştır. Bilhassa 2. Dünya Savaşından sonra bölgede artan aşırı sağcılık günümüzde daha geniş toplulukları etkisi altına alarak evirilmiştir (AB Başkanlığı,2021). Yaşanılan bu tür krizler dışında en çok konuşulan ve AB için problemli bir süreç haline gelen Brexit meselesi ise ayrıca ele alınabilecek bir krizdir. Yapılan çalışmanın konusu olan Brexit öncesi, süreci ve sonrası tüm dünya ile Avrupa toplumu tarafından büyük bir ilgiyle takip edilmiştir.

Büyük Britanya, Birleşik Krallığa bağlı üzerinde İngiltere, İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler'i bulunduran adadır (Shtupi,2019,s.37). Büyük Britanya dünyada birçok ülkeyi ardında bırakacak güçlü bir ekonomik altyapıya sahiptir. Sahip olduğu ekonomik gelişmişlik düzeyi tarihsel arka plana ve sanayi devriminin ilk bu bölge de ortaya çıkmasına dayandırılabilir. İlaveten diğer devletler ile politikalarını sağlam temele oturtmuş olması, Atlas Okyanusu üzerindeki jeopolitiği, yeraltı kaynaklarındaki zenginliği, Avrupa para sistemine dâhil olmaktansa kendi para birimini kullanmak istemesi, çeşitli ticaret bağlantıları ile farklı bir etki yaratarak kendini göstermiştir. Tarihsel bağlamda irdelenirse elverişli ekonomik gelişme sağlanması ile İngiltere AET üyeliğine devam edip etmeme konusunda referanduma gitmiştir. 5 Haziran 1975'te yapılan referandumun sonucunda seçmenlerin %67'si toplulukta kalmaktan yana tavır sergilemiştir (Shtupi,2019, s.40).

Brexit

Kelime anlamı olarak Brexit, Birleşik Krallığın AB'den ayrılmasını ele alan kısaltma şeklindedir. Br-exit kelimesinin özcesi Birleşik Krallığın " Br" sinden ve Çıkış anlamı olan "Exit" kelimelerin birleşiminden meydana gelmektedir. Süreç olarak ise Brexit, 23 Haziran 2016 yılında yapılan AB'den ayrılma referandumu olarak nitelendirilmiştir (McGowan, 2017,s.25). Birleşik Krallık, Ocak 1973 yılında AB'ye üye olmuştu fakat bu tarihten itibaren AB içerisinde dik başlı bir ülke konumundaydı.

Özellikle İngiltere'nin ekonomik politikalarının uygulanması konusunda ulusal seviyede tutum sergilemek istemesi ve Topluluk kurumlarının müdahalede bulunması daha o yıllarda bir kesim İngiliz hükümeti ve İngiliz halkını rahatsız etmekteydi (Tendera & Wlaszczuk, 2017, s. 308). Bir diğer rahatsızlık veren husus ise 1950'li yıllara dayanan Avrupa Entegrasyon modelidir. Bu modelleme federal model – konfederal model olarak iki kavram üzerine lanse edilmiştir. Bu iki entegrasyon modeli üye ülkelerin tartışmalarında temel gerilim

noktası halini almıştır. Üzerinde tartışmalar yaratan bu iki model, AB'nin entegrasyonunun derinleşmesine aynı zamanda ise üye devletlerarasındaki çıkar çatışmalarının hissedilmesine sebep olmuştur. AB'de mevcut entegrasyon modelinin kabul edilemez olması İngiltere baskısının bir etkisi olarak AB'nin federalleşme sürecine ve üye ülkelerde hoşnutsuzluklara sebep olmuştur. Üye ülkeler arasında bir türlü ortak kavramsallaştırmaların oluşmaması, Fransa'nın desteklediği ve uygulanan federal bir entegrasyon modeline İngiltere'nin direniş göstererek şüpheci tavırlar sergilemesi, yavaş yavaş Brexit çanlarının AB için çalacağının göstergesi olmuştur (Tendera & Wlaszczuk, 2017,s. 311). Brexit Referandumu hem AB üyeleri açısından hem de Büyük Britanya bakımından avantajlar ve dezavantajlar teşkil etmektedir. Özellikle uluslararası dünya sisteminde mevcut olan AB'nin prestijinde önemli düzeyde tehdit oluşturmaktadır. Hem AB hem de Büyük Britanya bulundukları süreçte ne kazanan ne de kaybeden taraftadırlar (Tendera&Wlaszczuk, 2017, s.313). Çünkü her iki tarafında belli başlı kazançları ve kayıpları olmuştur. 2016 yılında yapılan referandum sadece AB üye ülkelerinde değil tüm dünya kamuoyunda ilgiyle karşılanmıştır. Bir nebze 65 yıllık Avrupa bütünleşme sürecinde büyük bir çatlak oluşmasına sebeptir. Peki, yıllardır süren birlikteliğin kopmasının altında yatan sebepler nelerdir? Büyük Britanya Krallığını ayrılmaya iten ana gerekçeleri şöyle sıralayabiliriz:

- AB'nin genişleme politikasından dolayı Yunanistan'da yaşanan ekonomik kriz karşısında AB çıkmaz bir durum ile karşı karşıya kalmıştır. Bu yetersizlik üye ülkelerin ekonomilerini etkilerken bu etki neticesinde İngiliz kamuoyunda Avrupa Krizi ayrılma fikrini tetikler nitelikte olmuştur (Sokullu, 2017, s. 11).

- Uzun yıllar İşçi Partisinden Britanya'ya başkanlık yapan Tony Blair Hükümetinin 2003 yılında AB'ye yeni üye olan on devletin vatandaşlarına tam seyahat etmelerine izin verilmesi, İngiliz halkının 23 Haziran Referandumunda ki sonucuna kökten etkisi olmuştur (Tendera&Wlaszczuk, 2017,s. 313). İngiliz halkının tepkisindeki asıl neden İngiltere'ye işçi girişinin fazla olması ve bunun neticesinde oluşabilecek ücretlendirme düzeyindeki değişikliklerdir.

- AB'ye karşı septik tutumu gün geçtikçe artan Britanya Hükümetinin, Almanya Başbakanı Angela Merkel'in 2015 yılında Ortadoğu ve Afrika ülkelerinden gelen göçmenlere sınır kapılarını açma kararıdır (Tendera & Wlaszczuk, 2017,s. 313).

- AB'nin genişleme politikalarına Britanya kamuoyu her ne kadar karşı tutum sergilese de dönemin Başbakanı Tony Blair sıkı bir şekilde desteklemekteydi. Genişleme ile birlikte İngiltere'nin Gayri Safi Milli Hasılasındaki (GSMH) ivmeler toplumda ekonomik kriz yaşanmasına ve göçmenlere karşı nefret söylemine neden olmuştur. Bu tutumlar çerçevesinde dönemin Başbakanı David Cameron'un 2013'te AB'den ayrılma referandumundan bahsederek İngiliz halkına vaat etmesi 23 Haziran 2016 Referandumuna ön ayak olmuştur (Sokullu, 2017, s. 12).

- AB'nin maliyeti yüksek harcamalarda bulunması (Tarım ve Balıkçılık Politikaları gibi) üstüne bir de İngiltere AB'nin ticari yasalarından ötürü üçüncü bir taraf ile ortaklaşa ticarette kısıtlanmış olması yine Birlikten ayrılmak için geçerli sebep olarak gösterilmektedir.

- Son olarak İngiltere'nin sınır güvenliğini tehdit eden, AB üyesi olmasından dolayı ülkeye giren göçmenlerin yasadışı vatandaşlar olabilme ihtimalleri artık kamuoyunu korkutur durumdadır. Bu korkunun tepkisi ise 2016 yılında yapılan Referandum ile İngilizlerin %52 oranda ayrılmayı onaylamaları ile sonuçlanmıştır (Sokullu,2017,s. 14).

Bir devletin en önemli politika unsurları Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisidir. İngiltere iç ve dış siyasetinde önemli olmanın yanı sıra Yumuşak Güç parametrelerini çok iyi kullanabilmektedir. İşte tam bu nokta Büyük Britanya'nın, AB'den ayrılması AB'nin diplomatik yapısına zarar verecek ve uluslararası alanda var olan konumuna negatif yansıyacaktır (Kılcı, 2018, s.3). Kendine göre haklı gerekçeleri bulunan Britanya Hükümetinin ayrılma hükmü, AB açısından belki de gelecekteki Brexit gibi farklı ülkelerle de yaşanabilecek olayların provasıdır. Çünkü AB'nin tarihinde ilk defa bir üye ayrılma yolunda adım atmıştır.

Britanya, Brexit sürecine daha önce bahsedildiği gibi ilk referanduma 1975 yılında gitmişti. İkinci bir referandum ise 2016 yılında kamuoyuna AB üyeliğinde kalmak mı yoksa ayrılmak mı sorusu İngiliz halkına sunulmuştu. Halkın ikiye bölünmesine sebep olan bu süreçte, AB içerisinde kalmanın Britanya'yı daha güçlü yapacağını düşünen bir kesim varken diğer tarafta da AB'ye üyeliğin İngiltere açısından siyasi, ekonomik, güvenlik, iç ve dış politikalarında olumsuz etkiler yarattığını düşünerek ayrılmanın üye ülkeler için mi yoksa İngiltere için mi daha menfaatine olacağını düşünen taraf bulunmakta ve bu taraf terazinin daha ağır kısmını oluşturmaktaydı. Ayrılma kampanyasına destekte bulunan Muhafazakâr ve İşçi Partisi destekçileri ise daha konforlu hizmetlerden yararlanma ve ekonomik özgürlüklere daha rahat erişebilme fırsatını yakalamanın beklentisi içerisindeydiler (Sokullu, 2017, s. 15-18). Fakat AB'de yapısı gereği ortak serbest ticaret pazarı mevcuttur. Üye ülkeler belli başlı anlaşmalar çerçevesinde serbest ticari dolaşma hakkına sahiptirler. İngiltere'nin ayrılması ile artık tarafı olduğu anlaşmalara tabii olamayacaktır. Böylelikle İngiltere diğer üye devletler ile yeni anlaşmalar yapması gerekmekte ve birlikte yürütülen ticari hareketini tek başına yürütmek zorunda kalacaktır. Bu da İngiltere'nin pazarlık yapma gücünü zayıflatacaktır (Kılcı, 2018, s. 5-6).

Birleşik Krallık, AB ile 43 yıllık ilişkisini halk referandumu sonucunda sona erdirmiştir. 30 milyondan fazla kişinin katılımıyla %71,8 oranında katılım sağlanan referandumda İngiltere'de halkın %52'si AB'den ayrılma yönünde oy kullanmıştır. AB'den ayrılma kararı, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik birçok etkisi olan üye ülkeler açısından çok önemli bir adımdır. Brexit referandumunun ardından yaşanan ekonomik, siyasi ve kurumsal belirsizliğin Birleşik Krallık başta olmak üzere gelişmiş Euro Bölgesi ekonomileri ve dünya siyaseti için birçok siyasi ve makroekonomik sonuçları olacağı öngörülmektedir (Ghulam, Hussain & Aslam, 2020, s. 2).

Brexit, İngiltere ve AB tarihinde çok önemli bir siyasi gelişme olmakla birlikte hem İngiltere'nin hem de AB'nin üzerinde etkileri olacak, Avrupa'nın siyasetini ve ekonomisini etkileyecektir. Brexit'in İngiltere üzerindeki siyasi etkileri yerel ve uluslararasıdır. İngiltere'nin iç siyaseti etkilenerek İngiliz Parlamentosu'nun belirsizliklere neden olan çözümler üzerinde anlaşmaya varmaması nedeniyle geri çekilme anlaşmasının onaylanması tartışmalı hale gelmiştir (Morphet, 2017, s.19). Brexit sürecini tarihsel bağlamda bir kategorize etmek gerekirse karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır;

• Birleşik Krallık 1973'te AB'ye üye olmayı başarmıştır. Ancak sadece iki yıl sonra İngiltere'de 5 Haziran 1975'te AET bünyesinde kalıp kalmama konusunda bir referandum düzenlemiş, referandumda halkın %67'si 'Evet' lehinde oy kullanmıştır. Bu sonuca istinaden İngiltere birlik içinde kalmayı sürdürse de her iki taraf arasındaki ilişkiler çoğu zaman gergin seyretmiş ve İngiltere - AET arasındaki gerilim 1984'te zirveye ulaşmıştır (Ghulam, 2020, s.3).

• 1992'de Maastricht Anlaşması ile AB adını alan AET, uluslararası üstü yapıya sahip olan örgüt haline gelmiştir. Üyesi olan Büyük Britanya ise artık bu yapının bir parçası olmak istemeyerek 15 Mayıs 2012 yılında Brexit kelimesini literatüründe benimseyerek 23 Haziran 2016'da AB'den ayrılmayı seçmiştir (O'Caroll,2021, Mayıs 10).

• Brexit referandumunun ardından 24 Haziran 2016'da Başbakan David Cameron görevinden istifa etme kararı almıştır. Cameron, İngiliz halkının kararına saygı duyarak ve İngiltere hükümetinin başı olarak 11 yıl boyunca kendisini destekleyen herkese teşekkür edip, İngiliz halkının farklı bir yol izleme kararından sonra ülkenin yeni bir liderliğe ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Hemen bu olayın ardından 13 Temmuz 2016'da Muhafazakâr Parti üyesi Theresa May, Başbakan oldu ve göreve başlar başlamaz ilk konuşmasında "Brexit, Brexit demektir ve biz bunu başaracağız" demiştir. 29 Mart 2017 tarihinde Brexit sürecinin resmen başlangıcı olan resmi mektubu AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'a ileten May, 50. Maddenin yürürlüğe girmesini istemiştir (O'Caroll,2021, Mayıs 10).

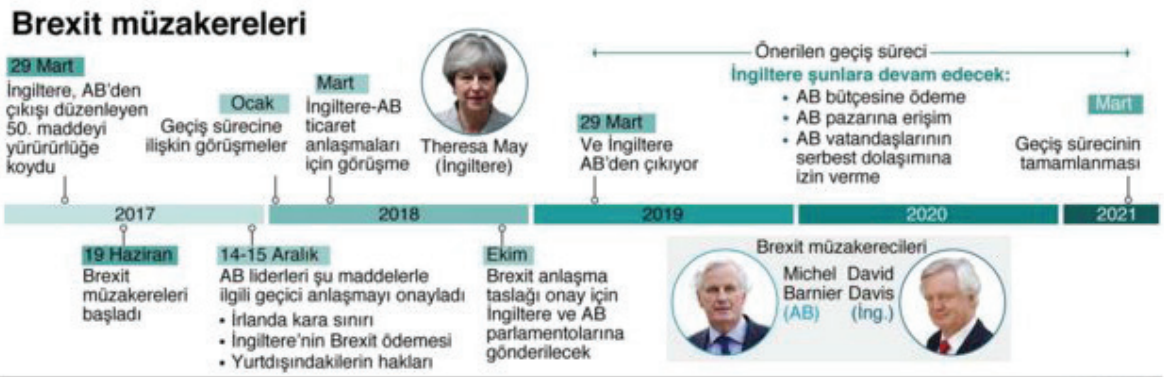
• 8 Haziran 2017'de erken seçime giden İngiltere, Muhafazakâr Partinin çoğunluğu yakalayamamasından ötürü iktidarı kaybetmemek için Demokratik Birlik Partisi ile anlaştı. Ardından bir yıl sonra 25 Kasım 2018 yılında Brexit bildirgesi AB üye devletleri tarafından onaylandı (AB Başkanlığı,2021, Mayıs 11). Aynı

zamanda çalkantılı bir süreç içinde olan İngiltere siyasetinde Muhafazakâr Parti'nin lideri Boris Johnson AB'ye bir mektup yazarak Brexit'in ertelenmesini istemiştir. Böylelikle bu süreci kullanan Johnson erken seçime gidilmesini sağlamıştır (O'Caroll,2021, Mayıs 10). Tarih 29 Aralık 2019'a geldiğinde seçim sonucuyla Muhafazakâr Parti iktidara geldi ve 24 Temmuz da Johnson Başbakan olmuştur.

• Uzun bir aranın ardından nihayet 23 Ocak'ta İngiltere Parlamentosundan geçen AB'den ayrılma yasası sonucu ile 31 Ocak 2020'de İngiltere AB'den ayrılmıştır. Belirsizliğin yaşandığı bu süreçte artık AB ve İngiltere için Ayrılma Anlaşması yapılarak 31 Aralık 2020'ye dek sürecek olan yeni bir geçiş dönemi başlamıştır. Böylelikle AB ve İngiltere arasındaki ilişkinin gelecek dönemlerde nasıl işleyeceğine dair kararların verileceği yeni müzakereler dönemine de girilmiştir (Türko & Gökçenoğlu,2020, s.574).

• 2020 yılının ilk aylarında müzakereler kapsamında resmi ticaret görüşmelerine ilişkin konular ele alındı. Lakin balıkçılık ve ticaret gibi konularda nasıl bir yol izlenileceğine dair çıkmaza girilerek görüşmelere bir müddet ara verildi. Bu ara, 1 Ekim 2020'de AB'nin Brexit anlaşmasındaki birkaç maddeyi değiştirerek hukuki süreç başlatması ile son buldu. Ve 24 Aralık 2020'de Brexit Anlaşması tamamlanarak aynı gün Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır (O'Caroll,2021,Mayıs10).

(Tablo 1) Brexit Müzakereleri ("İngiltere ve AB, Brexit Müzakerelerinde İkinci Aşamaya Geçiyor," 2017).

Yukarıdaki şablonda da yer verildiği gibi Brexit müzakereleri birçok açıdan sıkıntı ve problemle yaşanan zorlu bir süreçtir. Kimi uzmanlar bu sürecin başarılı bir şekilde sonlandığını kimi uzmanlar ise henüz etkileri hissedilmese de ileride İngiltere Hükümeti'nin bu süreçten olumsuz etkileneceği öngörmektedir (Türko & Gökçenoğlu,2020, s.580). Peki, arda kalan bu süreçten sonra Büyük Britanya'da nasıl bir işleyiş olacak; ticari, ekonomik hatta kültürel kapsamda görülen hedefler neler olacak? Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturacak olan Brexit sonrası süreç ele alınarak hem güncel hem de tarihinde ilk defa yaşanan bir mesele irdelenecektir.

23 Haziran Referandumu Sonrası: İngiliz Siyasetinin İç ve Dış Dinamikleri

Brexit'in ardından Büyük Britanya Krallığı ve AB'de iki taraflı olarak ciddi manada siyasi, ekonomik, ticari ve jeopolitik dezavantajlar yaşanacaktır. Özellikle Kuzey İrlanda ve İskoçya'nın sergiledikleri tutumları Birleşik Krallıkta çatlaklar yaşanmasına sebep olmuştur. Çünkü İrlanda dediğimiz ülke, Birleşik Krallığın en iyi ekonomik ortaklarından birisidir. Siyasi ayrılıkların yanı sıra Birleşik Krallıkta bankacılık ve sigorta sektöründe, finansal hizmetlerde, göç konusunda, yatırım araçlarında ve piyasa ekonomisine negatif bağlamda bir etki yaratacaktır. Birleşik Krallıkta oluşan gergin havayı Johnson, bu ayrılığın bir içe kapanma olmayacağını dünyanın tüm coğrafyalarına farklı dış politikaları üretebilerek sahada daha aktif rol alacağını dile getirmiştir. Bundan mütevellit uzmanlar Birleşik Krallığın dış politikasında Hindistan, Çin ve Türkiye gibi güçlü devletleri sürekli gündeme getireceğini düşünmektedirler (Örmeci, 2017, s. 49-51). İngiliz ekonomi ve siyasetinde yeniden revizeye gidileceği su götürmez bir gerçektir. Bu noktada hükümetin tutarlı ve stratejik adımlar atması önemlidir. Brexit sürecinin bitmesinin ardından Parlamentonun anayasal sorunları gözden geçirmesi, İrlanda sınırı meselesi ve İskoçya'nın bağımsızlık tartışmaları, yeni yasallaşan Tarım Çiftçi yasasındaki belirsizlikler,

otomotiv endüstrisindeki inişler gibi sorunlar gün yüzüne çıkarak İngiltere pazarına ve yatırımlarına herhangi ivme kazandırmamış hükümetin başını ağrıtacak meselelerdir (The UK in a Changing Europe, 2020,Şubat, ss.1-58).

İngiliz uzmanlar, İngiltere'yi zayıf ekonomik büyüme, daha yüksek enflasyon, iş kayıpları ve sterlin değer kaybı ile karşı karşıya kalabileceğini, ABD ve küresel ekonomiler için potansiyel olarak olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalınacağını dile getirmektedirler (The United Kingdom: Background, 2021, Mayıs 13, s.10-11). Bir tarafta olumsuz havanın olacağını düşünen uzmanlar varken diğer tarafta ise Brexit yanlıları, bu tür ekonomik korkuların büyük ölçüde abartılı olduğunu ve AB düzenlemelerinden bağımsız olarak İngiltere'nin önde gelen bir uluslararası bankacılık ve finans merkezi olarak kalırken dinamik, yükselen ekonomilerle yeni ticaret ilişkileri kurabileceğini savunmaktadırlar. Yine de her halükarda ekonomide yaşanan büyüme oranı 2018'de yaklaşık %1,3 ve 2019'da %1,4 ile İngiltere'nin 2008-2009 küresel mali krizinden bu yana en düşük yıllık ekonomik büyüme olmuştur. ((The United Kingdom: Background, 2021, Mayıs 13, s.10-11). COVID-19 pandemi ve bir dizi ulusal karantina da dâhil olmak üzere ilgili halk sağlığı önlemleri, ekonominin 2020'de yaklaşık %10 daralmasına neden olmuştur.

Uluslararası alanda kalabilmek tarafların anlaşmaları ile sağlanmaktadır. Britanya ve AB'de tabii ki mutlak olmasa da bir anlaşmaya gitmek zorundadırlar. Özellikle güvenlik, terörizm ve savunma alanlarında diğer anlaşılması gereken konular kadar bahsedilmese de her iki taraf için de önem teşkil etmektedir. Bu noktada İngiltere hızlı bir şekilde güvenlik politikalarına yatırım yapmaya başlayarak etkin olmak istemektedir ((The UK in a Changing Europe, 2020,Şubat, s.21). Büyük Britanya için bir diğer mesele ise İskoçya ve Kuzey İrlanda'nın Brexit'in etkisi ile ayrılarak AB üyeliğine başvuruda bulunabilme ihtimalleridir. Böyle bir ihtimal Birleşik Krallık için tamamen siyasi buhrandır (Gürlesel, 2021, Mayıs 14). Netice de 300 yıldan daha uzun bir süre önce kurulmuş olan Britanya'nın dağılması söz konusudur. İrlanda meselesi hem iç hem de dış politikayı ilgilendirdiği için çok zor bir sürece girmiştir (Morphet, 2017, s.20).

Referandum sonuçlarına göre İskoçya ve Kuzey İrlanda AB'den ayrılmaya karşı oy kullandı ve Brexit'ten en fazla memnuniyetsizlik İskoçya'da yaşandı. 23 Haziran referandumunun sonuçları, belki de İngiltere'nin gelecekte çözülebileceği ve belki de beş yıl içinde artık bir Birleşik Krallık olmayacağı hipotezinin altını çizdi (Rashica,2018, s.35). İskoçya bağımsız olacak ve AB'nin bir parçası olacak. Daha az kesin ama büyük olasılıkla Kuzey İrlanda'nın tamamı veya bir kısmı İrlanda'ya katılacak. 18 Eylül 2014'te İskoçya, Birleşik Krallıktan bağımsızlığı konusunda bir referandum düzenlemişti, ancak sonuçlar %55.30, %44.70'i Birleşik Krallığın bir parçası olmaya devam etme lehindeydi (Rashica, 2018, s.38). Brexit, özellikle ekonomik anlamda İskoçların geleceğine zarar vermektedir. İskoçya başka bir bağımsızlık referandumu düzenlerse Brexit'in neden olduğu İskoç öfkesi, İskoçya'yı İngiltere'den ayırmak ve oy kullanmak yoluyla sonuçlanabilir. Brexit sonrası AB'nin Kuzey İrlanda'ya verdiği söz, İngiltere'nin dağılacağı korkusunu da artırmaktadır(Rashica, 2018, s.39). Brexit'in ekonomi politiği, Birleşik Krallık ve iş modeli üzerindeki etkilerinin yanı sıra AB'yi, Avrupa kapitalizmini ve daha geniş anlamda uluslararası ekonomiyi de etkileyecektir. Brexit'ten sonra, gelecekteki AB girişimlerinin İngiltere'nin öncelikleriyle uyumlu olma olasılığı daha düşüktür. Yine, Brexit'in belirli şartlarına bağlı olarak, İngiltere Merkez Bankası bu olasılığı dışlamış olsa da, İngiltere'nin bir kural koyucu olması muhtemeldir. Ancak AB, Avrupa'da "daha derin ve daha bütünleşik sermaye piyasaları" yaratmak ve harekete geçirmeyi kolaylaştırmak için tasarlanan Sermaye Piyasaları Birliği projesini yeniden başlatma sürecindedir (Lavery, Quaglia&Dannreuther, 2019, ss.1-15). Sermaye Piyasaları Birliği, İngiltere olmadan daha sınırlı bir kapsama sahip olacaktır.

Aynı zamanda, Brexit'ten sonra İngiltere bankaları, İngiltere'deki perakende operasyonlarını sübvanse etmek için sermaye piyasası faaliyetlerini daha az kullanabilecekler. Uluslararası olarak Brexit, tek finansal piyasanın boyutunu, potansiyel çekiciliğini ve ayrıca AB'nin uluslararası finansal düzenleyici forumlardaki etkisini azaltacaktır. Buna karşılık, Birleşik Krallık uluslararası mali müzakerelerde geçmişe kıyasla daha bağımsız pozisyonlar alabilecektir. Ticaret alanında, AB ticaret politikasının daha az liberal ve daha korumacı hale gelmesi, İngiltere'nin ikili anlaşmalara öncelik vermesi muhtemel olacaktır (Lavery vd.2019, s.11).

Bahsedilmesi gereken bir diğer konu ise İngiltere'nin uluslararası alanda aktif ve başarılı bir diplomasi uygulamasıyla AB ve diğer örgütler ile olan bağı güçlendirmekte ve transatlantik köprü görevi gördüğünü söylenilebilir. İngiltere'nin AB'ye katılımından bu yana, AB'nin dış güvenlik ve savunma politikasının geliştirilmesinde önemli bir rol oynadı. Örneğin Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) kurucu üyeleri arasında yer almakla birlikte, aynı zamanda Avrupa güvenliğine en büyük katkı sağlayanlardan biridir ve her iki örgüt arasındaki ilişkinin geliştirilmesinde aktif rol oynamıştır. İngiltere'nin AB'yi terk etme kararıyla birlikte Brexit'in AB-NATO iş birliği üzerindeki etkilerine ilişkin sorular gündeme gelmektedir. Bu bağlamda İngiltere, bu örgütler arası ilişkilerde gelecekte bir engelleyici unsur olma potansiyelini taşımaktadır (Xavier, 2018, ss.101-118). Bu nedenle İngiltere, AB ile ilişkisini ve diğer üye devletlerarasındaki kendi konumunu yeniden tanımlaması gerekiyor. Aynı zamanda İngiltere, kendine özgü kaynakları ve geniş diplomatik ilişkiler ağı nedeniyle AB'nin askeri yeteneklerinde ve dış ilişkilerinde bir boşluk bırakmaktadır. Brexit kararının ve bu karar çerçevesinde gelecekte şekillenecek olan AB-İngiltere güvenlik ve savunma ilişkisinin AB ile NATO arasındaki örgütler arası ilişkileri nasıl etkileyeceği konusu önem taşımaktadır (Marianne & Peters, ss.1-17). İngiltere'nin derin bütünleşmeyi destekleyen Almanya ve Fransa'ya karşı bir denge unsuru olarak AB içinde işlev görmesi ve bu nedenle ayrılması bazı Doğu Avrupa ülkelerini endişelendirmiştir. Çünkü Brexit sonrası dönemde İngiltere'nin bu ülkeler aracılığıyla AB savunma projelerine ve girişimlerine hala müdahale edebileceği iddia edilmektedir. Bu bağlamda Muhafazakâr Parti liderliğindeki hükümet, artan ekonomik dinamizmden yararlanan Brexit sonrası bir Küresel Britanya görünümünün ana hatlarını çizerek ticaret, dış politika ve güvenlik konularında uluslararası alanda yoğun bir şekilde meşgul olmaya devam etme hedefindedir (Duke, 2018, s. 66).

Sonuç

Resmi olarak AB'den ayrılığı tamamlanan İngiltere için küresel güçler arasında yeni bir başlangıca gidileceği yukarıda bahsedilmişti. İngiltere bir dizi küresel soruna çözüm odaklı hareket etmek için güçlü yanlarından yararlanarak uluslararası nüfuzunu sürdürebilmeyi hedeflemektedir. Ülkenin 2021'de G7 başkanlığını elinde bulundurması ve Kasım 2021 tarihinde Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'na ev sahipliği yapması, Brexit'ten sonra uluslararası bir liderlik rolü üstlenme fırsatını yaratmıştır. NATO'nun Gelişmiş İleri Varlığının bir parçası olarak Birleşik Krallık, Estonya'da yaklaşık 830 kişilik çok uluslu bir savaş grubuna liderlik etmektedir. 2020'de yaklaşık 61,5 milyar dolar harcayarak dünyanın dördüncü en büyük askeri harcamasına sahip olan ülke de 2016'dan bu yana yıllık savunma harcamalarındaki artışlar, silahlı kuvvetlerin boyutunu ve muharebe yeteneklerini azaltan birkaç yıl süren kesintilerin ardından askeri yeteneklerinin azalmasıyla ilgili endişeleri gidermeye çalışmaktadır (Duke, 2018, s.66).

İngiltere hükümetinin Mart 2021 Entegre Gözden Geçirme Belgesi, güvenlik ve savunma konularında, diplomasi ve kalkınma, bilim ve teknoloji, siber yetenekler ve iklim değişikliğiyle mücadele eylemlerinde dünya lideri olmaya devam etme hedeflerini ortaya koymaktadır. Sterlin değerindeki düşüşten ötürü kaynaklanan olumsuz ekonomik etkiler, İngiltere'nin savunma harcamalarını, yatırımlarını ve yeteneklerini sürdürme kabiliyetine ilişkin endişelendirmiştir. Lakin Kasım 2020'de İngiltere hükümeti, önümüzdeki dört yıl içinde 16,5 milyar sterlin (yaklaşık 22,6 milyar dolar) savunma harcaması artışının duyurması ile bu tür endişeleri gidermeye çalışmıştır. Ayrıca 2019'da İngiltere, Terörle Mücadele ve Sınır Güvenliği Yasasını kabul etmiştir. Yukarıda da verilen örnekler çerçevesinde AB'den ayrılmak İngiltere için her ne kadar belli başlı ritüellerden vazgeçiş olarak nitelendirilse de AB'ye olan bağlılığı azaldıkça özgür hareket edebilmenin vermiş olduğu cesaret ile hem kendi kamuoyunda hem de uluslararası alanda tepkilerden uzak kalmıştır.

Kaynakça

Akademik Perspektif, "Avrupa Birliği Kurumları Nelerdir",http://akademikperspektif.com/2011/04/07/avrupa-birligi-kurumlari-nelerdir/, (Erişim: 3 Mayıs 2021).
Ana Isabel Xavier, "The impact of brexıt on security and defence multilateralism: more cooperation or overlapping interests?",Marmara Journal of European Studıes, Cilt 26, Sayı 1, 2018, s. 101 -118
Avrupa Birliği Başkanlığı, "Avrupa Birliği'nin Tarihçesi", https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliginin-tarihcesi_105.html, (Erişim: 4 Mayıs 2021).
Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, "AB Nedir" , https://www.avrupa.info.tr/tr/ab-nedir-72, (Erişim:3

Mayıs 2021).
Brexit: What Next?, The UK in a Changing Europe, Şubat 2020, s. 1-58.
Can Fuat Gürlesel, "Brexit ve Küresel Etkileri", http://www.makfed.org.tr/TR,5788/brexit-ve-kuresel-etkileri.html, (Erişim: 14 Mayıs 2021).
Ebru Canan Sokullu, "İngiltere'nin Ab İle İmtihanı: Siyasal Söylemlerde Avrupa-Şüpheciliğin Evrimi ve Brexit", Euro Politika, Brexit Sonrası Birleşik Krallık ve AB'nin Geleceği, Özel sayı, 2017, s. 11-34.
Esra Kılcı, "Brexit; Birleşik Krallık ve Euro-Bölgesi Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi", Sakarya İktisat Dergisi, Cilt 7, Sayı 1,2018, s.1-26.
Esra Sena Türko ve Sümeyye Gökçenoğlu, "Avrupa Birliği Tarihinde Bir Geri Adım: Brexit" Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, 2020, s. 573 – 589.
Helena Tendera-Wlaszczuk, "Study On The Brexit's Background And Causes", Ekonomıa I Prawo. Economıcs And Law, Cilt 17, Sayı 3, 2017, s. 307-317.
Indrit Shtupı et al."The Brexıt Process And Its Consequences", European Journal of Social Law, 2019, s. 36 – 42.
Janice Morphet, "Beyond Brexit? : How to Assess the UK's Future" Bristol Policy Press, 2017, s.19.
Lee McGowan, "Preparing for Brexit: Actors, Negotiations and Consequences", Palgrave Macmillan, 2017,s. 25.
Lisa O'Carroll, "From leave vote to last-ditch deal – a big Brexit timeline" , https://www.theguardian.com/politics/2020/dec/31/from-leave-vote-to-last-ditch-deal-a-big-brexit-timeline, 2020,(Erişim: 10 Mayıs 2021).
Mustafa Ghulam, Mazhar Hussain, Muhammad Adnan Aslam, "Political and Economic Impacts of Brexit on UK", Review of Politics and Public Policy in Emerging Economies, Cilt 2, Sayı 1,2020, s. 2-4.
Nele Marianne, Ewers Peters, "Brexit's implications for EU-NATO cooperation: Transatlantic bridge no more?", The British Journal of Politics and International Relations, s. 1-17.
Ozan Örmeci, "Brexit Referandumu Sonrasında Birleşik Krallığın Geleceği", Euro Politika, 2017, s. 49-64.
Scott Lavery, Lucia Quaglia, Charlie Dannreuther , "The Political Economy of Brexit and the Future of British", 2019, s. 1- 15.
Servet Say, " Avrupa Birliği (AB)'nin Örgüt Yapısı İçerisinde Bulunan Mali Kurumlar", Mesleki Bilimler Dergisi (MBD), Cilt 8,No 2,2019, s.116-122.
Simon Duke, "Will Brexit Damage Our Security and Defence? The Impact on the UK and EU" Palgrave, London,2018, s. 66.
The United Kingdom: Background, Brexit, and Relations with the United States, Congressinol Research Service, 2021, s. 10-11. https://fas.org/sgp/crs/row/RL33105.pdf, (Erişim: 13 Mayıs 2021.)
Viona Rashica, The Political Consequences of Brexit for the United Kingdom and the European Union", SEEU Review, Cilt 12, Sayı 1, 2018, s.35.